

ROLUL GUVERNULUI ȘI AL SOCIETĂȚII CIVILE ÎN DEZVOLTAREA DURABILĂ

Adriana ARNĂUT

Universitatea de Stat din Moldova

Investigația este axată pe colaborarea dintre Guvernul unui stat și societatea civilă din acel stat, pe aspectul cum poate ea propulsa dezvoltarea durabilă.

Autorul abordează implicarea societății civile în dezvoltarea durabilă, inclusiv cazul Republicii Moldova. Este analizat faptul cum orice domeniu, inclusiv dezvoltarea durabilă, poate să beneficieze de pe urma implicării active a cetățenilor, fie ca persoane fizice sau juridice, fie ca ONG-uri sau grupe de interes.

În vizor este luată implicarea Guvernului în promovarea dezvoltării durabile la nivel național sau internațional.

Autorul vine cu propriile propuneri de îmbunătățire a legislației și/sau de aplicare a acesteia în scopul facilitării tranziției către dezvoltarea durabilă și minimizării sacrificiilor necesare din partea populației.

Cuvinte-cheie: dezvoltare durabilă, guvern, societate civilă, ONG, populație, resurse, colaborare.

THE ROLE OF THE GOVERNEMENT AND CIVIL SOCIETY IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article focuses on pointing out how the collaboration between the Government of one state and the civil society from that country can foster the sustainable development.

In the first part of the article, the author analyzes the involvement of the civil society in sustainable development, including in the Republic of Moldova. It reviews how any domain, including sustainable development, can benefit from the active involvement of the citizens as individuals or legal entities, NGOs or groups of interest.

In the second part of this paper, the author describes how exactly the Government is involved in promoting sustainable development at national and international levels. The pluses and minuses of the Government's activity in this domain are thoroughly analyzed.

The author comes with her own proposals of improving the legislation and/or its application in order for the transition to a sustainable development to be smooth and with fewer sacrifices from the population.

Keywords: sustainable development, government, civil society, NGO, population, resources, collaboration.

Introducere

În februarie 2008 protestatarii din Burkina-Faso au cotopt străzile, înfuriați de creșterea bruscă a prețurilor pentru alimente și petrol din ultimii ani. Ei au dat foc mai multor stații de petrol, au deteriorat clădirile Guvernului și au aruncat cu pietre în reprezentanții unei delegații guvernamentale ce au venit să discute problema. În doar câteva săptămâni, scene similare au putut fi urmărite în peste 30 de țări din lume, de la Haiti până în Somalia, de la Yemen până în Indonezia. Însă, nu doar țările lumii a III-a au simțit acele creșteri în prețuri. Italienii și mexicanii erau la fel de indignați de creșterea prețurilor pentru paste și tortilla, prețuri ce au o valoare simbolică considerabilă pentru aceste popoare. În anul ce preceda criza economică, prețurile la mai multe produse strategice, inclusiv la făină și orez, s-au dublat sau chiar triplat. Consecințele au fost văzute de consumatori pe rafturile magazinelor din toată lumea, iar efectele variau de la scăderea populației guvernelor până la greve ca cele descrise mai sus.

Așa-numita „criză a mâncării” descrisă mai sus nu face nimic altceva decât să accentueze necesitatea unei abordări coordonate și coerente a dezvoltării durabile. Interacțiunea factorilor economici, sociali și a celor de mediu a provocat această criză.

Dar, ce reprezintă acești factori?

Pe măsură ce economia mondială s-a extins, prețul tuturor komodităților a crescut simțitor. Standardele de viață tot mai înalte au exercitat o puternică presiune asupra agriculturii moderne, aceasta fiind deja un consumator puternic de petrol, pesticide, fertilizatori și transport.

Producătorii mondiali de alimentație, inclusiv Australia și Myanmar, au fost loviți de forțe distrugătoare ale naturii, cicloane și inundații, limitând puterea de producere a acestora. Schimbările în comerțul internațional au făcut ca anumite țări să se bazeze exclusiv pe importuri, costurile cărora nu și le mai puteau permite.

Luând în considerare numărul de factori implicați, apar întrebările: Poate cineva controla ceea ce se petrece? Este posibil de a reconcilia nenumăratele interese contradictorii? Avem mijloacele de a ghida agricultura și alte activități vitale către progrese?

Trebuie să înțelegem că procesul de globalizare influențează puternic structurile socioeconomice și de mediu ale regiunilor și statelor. În timp ce globalizarea oferă noi oportunități pentru dezvoltarea economică a

statelor, regiunilor și localităților, acest fenomen este totodată însoțit de o excluziune economică și de mediu, precum și de vulnerabilitate socială.

Istoricul antrenării societății civile în acțiunile guvernamentale în domeniul dezvoltării durabile începând cu Rio 1992. În 1992, la Rio de Janeiro conducătorii statelor lumii au căzut de acord că principalele cauze ale deteriorării mediului global este consumul și producția dezechilibrată ale resurselor globale, în special în țările industrializate, ceea ce agravează puternic sărăcia, inegalitatea și instabilitatea nu doar între țări, dar și în cadrul acestora. Totuși, pe parcursul ultimilor 20 de ani au fost create drepturi mai mult în favoarea corporațiilor, drepturi ce depășesc cu mult drepturile create în favoarea populației și mediului.

Rolul societății civile este să balanseze aceste categorii de drepturi.

Pe parcursul primei perioade de existență a Consiliului pentru Dezvoltare Durabilă (în continuare – CDD), ce a durat din 1993 până în 1997 și continuând în cea de-a doua până în 2001, a existat o implicare mult mai intensă din partea societății civile decât în prezent. În 1996, la sugestia Consiliului Director pe ONG-uri din cadrul CDD, a fost emisă o recomandare de a purta dialoguri între părțile implicate la Summit-ul Mondial de Totalizare a ultimilor 5 ani din 1997. Asta a dus la două zile de discuții între reprezentanții părților implicate, ceea ce este incomparabil cu cele trei minute de discuții între Grupurile Majore existente în zilele de azi [4, p.3].

Programul Grupurilor Majore este bazat pe Agenda 21. ONG-urile sunt rugate să fie vocea oamenilor ale căror drepturi au fost marginalizate, cum ar fi femeile, tinerii și băștinașii. Totuși, conceptul Grupurilor Majore a fost din start incomplet și fundamentat inadecvat. Sistemul nu era creat astfel încât să fie posibilă adăugarea de noi grupuri de persoane marginalizate, cum ar fi academicienii sau organizațiile religioase, iar alte grupuri, ca autoritățile locale, păreau să aparțină altor categorii. De asemenea, erau foarte puține premise de a accepta implicarea grupurilor de oameni extrem de săraci, a celor care au cel mai mult de suferit de pe urma implementării necorespunzătoare a dezvoltării durabile.

Cele mai defavorizate erau ONG-urile. Acestora li s-au acordat trei minute în cadrul negocierilor pentru a-și expune poziția în fața reprezentanților puterii de stat, timp vădit insuficient pentru a reuși un impact asupra procesului oficial. Pe măsură ce volumul participării ONG-urilor creștea, scădeau oportunitățile pentru acestea de a participa efectiv la negocieri. Mai mult ca atât, pe cât de importante erau subiectele dezbătute în cadrul ședințelor, pe atât de restrâns devenea rolul ONG-urilor, acestora fiindu-le limitată participarea efectivă la procesul diplomatic.

Totuși, odată cu eșecul guvernelor în majoritatea statelor ce a survenit în urma crizei economice, valoarea ONG-urilor a crescut esențial, îndeosebi în cazul responsabilității reciproce, domeniu în care guvernele ezită să fie dedicate acelor promisiuni făcute în fața poporului. ONG-urile pot schimba profund situația, utilizând procesul interguvernamental în așa-numita „tragere la răspundere” a guvernelor pentru eșecurile cauzate.

Cetățenii, societatea civilă și progresul. Este bine cunoscut faptul că niciun activist, în pofida forței sale interioare, nu poate obține schimbări sociale mondiale lucrând de unul singur. Fiecare activist trebuie să comunice și să interacționeze cu alții pentru a demonstra eficacitatea și necesitatea unei idei sau acțiuni și a-i convinge pe alții să adopte acea idee și să o promoveze. Progresul uman depinde de comunicarea continuă dintre oameni și instituții. Deciziile pe care le facem referitor la cum ar trebui să fie lumea și cum putem îmbunătăți ceea ce avem la moment depinde de interacțiunea dintre cetățeni, afaceri, societatea civilă și puterea de stat. Aceste patru categorii funcționează împreună în complex.

Termenul „societate civilă” este foarte des întâlnit în zilele noastre. Este un concept ce, la fel ca termenul „dezvoltare durabilă”, este greu de a fi limitat la o definiție rigidă, acceptată de toți. Școala Londoneză de Economie, Centrul pentru Societatea Civilă propun următoarea definiție: arena de colective apolitice ce acționează în interese, scopuri și valori comune participanților.

Grupurile, asociațiile și mișcările ce creează societatea civilă au fost mereu prezente în toate schimbările sociale importante din ultimele secole. Organizațiile societății civile pot fi dedicate unor subiecte specifice sau generale. Rolul important al acestora nu poate fi negat, ele fiind cheia succesului pentru fiecare progres al omenirii, inclusiv: votul universal, protecția mediului, drepturile salariaților și combaterea discriminării rasiale.

Dezvoltarea durabilă nu constituie o excepție de la cele relatate mai sus. Organizații precum Clubul Sierra, fondată în 1892 în SUA, sau Grupul Gould din Australia, fondat în 1909, pledau pentru ceea ce astăzi numim dezvoltare durabilă cu mult timp înainte ca politicienii sau presa să atragă atenție acestui subiect. Societățile civile au fost prezente la toate întâlnirile de rang înalt ce discutau subiectul dezvoltării durabile. De fapt, anume ONG-urile au constituit acel instrument de implementare a ideilor ce vin în susținerea dezvoltării durabile

și transpunerea lor în acțiuni concrete. Acestea au statut consultativ în cadrul întâlnirilor ONU și ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (statut pentru care ONG-urile au luptat și au organizat toate premisele pentru înfăptuirea acestuia), ele participă și în dezbateri. Acestea fac munca de cercetare, creează planuri de acțiuni și organizează acțiuni sociale, cum ar fi protestele, flashmob-urile și boicoturile. ONG-urile sensibilizează opinia publică și îi educă pe cei responsabili de crearea politicilor și strategiilor într-un domeniu sau altul.

La începutul acestei lucrări am relatat despre așa-numita „criză alimentară”. Consiliul „Marine Stewardship” (în continuare – MSC) este un exemplu concret de ceea ce poate obține o organizație a societății civile într-un domeniu concret. MSC este o organizație independentă, globală, non-profit ce are ca scop găsirea soluțiilor întru implementarea pescuitului durabil. Aceasta a fost creată în anul 1997 de către Fondul Mondial pentru Natură și Unilever – cel mai mare cumpărător de produse de mare din lume. Mai târziu, în 1999 MSC-ul devine independent total de ambele organizații și continuă să colaboreze cu organizații de pescuit, vânzători de produse de mare și alte persoane implicate în această activitate în scopul de a identifica, certifica și promova responsabilitatea adecvată, benefică societății și viabilă din punct de vedere economic a activității de pescuit din toată lumea. Principiile și Criteriile MSC pentru Pescuitul Durabil este un set de principii recunoscut în plan internațional utilizat pentru evaluarea organizațiilor de pescuit, îndeosebi pentru a stabili dacă activitatea acestora este administrată în conformitate cu cerințele dezvoltării durabile. Numai produsele de la organizațiile de pescuit evaluate de către certficatori independenți, ce se conformează standardelor MSC, au dreptul de a fi marcate cu logo-ul MSC. Astfel, pentru prima dată, consumatorilor le este oferită oportunitatea de a identifica și procura pește și alte produse de mare ce provin de la surse de încredere, recunoscute în plan internațional [1].

Rolul Guvernului în promovarea dezvoltării durabile. Dacă e să studiem diferite sondaje de opinie din întreaga lume, observăm că populația din majoritatea statelor lumii are cea mai puțină încredere în guvernanți. Guvernele sunt mereu criticate pentru eșecurile lor, fie acestea reale sau doar percepute în asemenea fel de societate. A conduce un stat în asemenea condiții este o adevărată provocare. Totuși, guvernele democratice cel puțin încearcă să elaboreze politici și strategii menite să satisfacă poporul și să soluționeze cele mai importante probleme ale societății.

Este important a identifica, în primul rând, acțiunile concrete ce pot fi înfăptuite de guvernele din întreaga lume în direcția dezvoltării durabile. În linii generale, acestea se rezumă la colectarea și analizarea informației relevante, la elaborarea politicii și promovarea acesteia, acordarea sprijinului necesar ONG-urilor pentru a mișca societatea în direcția dorită. Acestea trebuie să se asigure că interesele individuale nu stau în calea intereselor întregului stat. Dezvoltarea durabilă contribuie la interesul statului ca un tot unitar, însă acțiunile de promovare a acesteia pot afecta negativ pentru moment interesele imediate ale anumitor persoane, cum ar fi proprietarii fabricilor ce trebuie să plătească impozite mai mari sau să investească în instalarea filtrelor de aer sau apă.

Guvernele intervin și în așa-numitele „eșecuri de marketing”, situație în care forțele pieței nu produc de sine stătător un venit eficient.

Având în vedere natura globală a multor provocări ce țin de dezvoltarea durabilă, națiunile trebuie să colaboreze la cele mai înalte niveluri pentru a crea și implementa soluțiile necesare. Astfel, guvernele diferitelor state au autoritatea și împuternicirea de a face acest lucru. Ele, de asemenea, au și mijloacele de a asigura implementarea acestor decizii. Cele mai importante mijloace cu ajutorul cărora guvernele sunt în măsură să influențeze dezvoltarea durabilă sunt: *reglementarea, fiscalitatea și cheltuielile*. Fiecare din ele joacă un rol important, dar cea mai flexibilă și efektivă, din punct de vedere economic, este fiscalitatea.

Reglementarea. Scopul reglementării legislative este de a oferi protecție atât persoanelor fizice și juridice ale unui stat, cât și mediului. Fie că obiectul reglementării este protecția mediului, siguranța și sănătatea acasă sau la locul de muncă sau consumul de bunuri și servicii, reglementarea legislativă este imperativă și poate avea efecte impresionante. Anume în cadrul procesului corect de reglementare este încurajată practica ecologică ce se integrează în principiile dezvoltării durabile.

Schimbările climatice, dezastrele naturale, cum ar fi inundațiile, vânătorul și pescuitul ilegal, ce duc la dispariția anumitor specii, și alte activități umane sau naturale au atras atenția colectivă spre sistemul mediului și au impus necesitatea de a dezvolta și îmbunătăți capacitatea omului de a avea grija de mediul natural în care trăiește.

Importanța unei reglementări legislative adecvate este demonstrată prin mai multe exemple, unul din ele fiind SUA, unde reglementarea mediului și energeticii a jucat un rol semnificativ în creșterea sensibilității populației și agenților economici față de problemele ce stau în calea dezvoltării durabile, generând reacții ce s-au materializat sub forma unor acte normative ce asigură condițiile necesare dezvoltării durabile.

Promulgarea actelor normative ecologice duce la atingerea scopurilor dezvoltării durabile, aceste două noțiuni fiind interdependente. Multe reglementări legislative ecologice se adresează unor procese și activități

economice și industriale. Scopul acestora este promovarea unei activități „verzi”. Astfel, scopurile ecologice și de dezvoltare durabilă încurajează concurența echitabilă și prietenoasă între agenții, organizații și persoane juridice ce activează într-un domeniu relevant. Această competiție dă naștere, adesea, soluțiilor inovatoare, precum și stabilește o practică în respectarea cerințelor ecologice.

Agențiile de stat care își exercită activitatea în domeniile respective pot promova și înainta cerințe către persoanele a căror activitate ține de dezvoltarea durabilă, pentru a asigura o utilizare eficientă a resurselor economice și naturale. Cele mai bune practici variază de la acțiuni simple, cum ar fi reciclarea echipamentului electronic, până la crearea unor sisteme complexe de dezvoltare a energiei geotermale, solare și a vântului, reducerea componentelor toxice în materialele utilizate și reducerea folosirii petrolului prin apelarea la noi tipuri de combustibil ca parte a acțiunii de reducere a consumului de energie și promovare a dezvoltării durabile. Acțiunile ecologice de protecție, conservare și păstrare a diferitelor specii și utilizarea proactivă a practicilor „verzi” de mediu contribuie la dezvoltarea durabilă.

Dezvoltarea durabilă este uneori descrisă ca acțiunea de a lăsa lumea într-o stare mai bună decât era ea la început. Încadrarea conducerii guvernamentale în mișcarea către o dezvoltare durabilă este cel mai bine exemplificată de funcționarii publici care îi conduc și motivează pe alții să arate respect față de mediu în activitatea lor cotidiană.

Delegarea propriilor responsabilități nu va duce la o dezvoltare durabilă. Funcționarii publici, ca parte a puterii de stat, se pot manifesta pozitiv prin încurajarea practicilor ecologice ce vor genera schimbări esențiale pe viitor, astfel încât persoanele care nu fac parte din sistemul autorităților de stat să fie motivate să urmeze exemplul respectiv.

Cheltuielile. Guvernarea unui stat implică cheltuieli enorme, iar felul în care sunt alocate fondurile de stat influențează practic orice aspect al societății și economiei. Acest fapt are un impact direct asupra dezvoltării durabile. De exemplu, un guvern cu o anumită sumă dedicată ramurii energetice poate direcționa banii spre construcția unei stații generatoare de energie sau poate investi acești bani în promovarea tehnologiilor de utilizare eficientă și conservare a energiei. Ajutorul financiar primit de un stat din partea altui stat poate fi utilizat pentru încurajarea comerțului bilateral sau a cooperării tehnologice. Alegerile pe care le face statul în orice domeniu, începând cu bugetul alocat științei până la ajutoarele sociale, exercită impact asupra viitorului acestui stat.

Acest aspect este unul mai puțin cunoscut publicului larg, dar joacă un rol important în majoritatea bugetelor naționale. Multe state membre ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (*în continuare – OCDE*) depun eforturi considerabile pentru a diminua utilizarea energiei fosile prin scăderea fondurilor alocate acestei ramuri. Astfel, economiile obținute de pe urma acestei activități sunt direcționate spre alte ramuri ce sprijină dezvoltarea durabilă. Consumatorii și contribuabilii transferă anual peste 300 miliarde de dolari în bugetul agriculturii OCDE, dintre care o bună parte sunt utilizați pentru îmbunătățirea tehnicilor și calității produselor agricole.

Tehnologiile utilizate permit obținerea unui venit vădit crescut. De exemplu, dacă la începutul secolului XX un fermier american hrănea, în medie, 2,5 oameni din țară, astăzi peste 130 de oameni beneficiază de producția unui singur fermier. Totodată, utilizarea acestor tehnologii avansate, în pofida unui profit crescut, are un puternic impact asupra mediului și comunităților agricole: agricultura mecanizată cauzează o eroziune puternică solului, scăderea gradului de fertilitate a acestuia și poluarea apei. Apele subterane care până nu demult erau pure acum sunt contaminate cu pesticide [2].

În asemenea cazuri, statul este obligat să intervină în scopul restabilirii mediului ecologic deteriorat, prin alocarea unor mijloace financiare menite să încurajeze dezvoltarea biodiversității în ariile ce au avut de suferit de pe urma activităților omului.

Taxarea. Cea mai importantă provocare pentru țările membre ale OCDE, dar și pentru statele în curs de dezvoltare, este să stabilească o politică și un cadru legal atrăgătoare pentru dezvoltarea comerțului și creșterea investițiilor din afară și să se asigure că societatea va beneficia de pe urma acestora, dar și că va fi promovată dezvoltarea durabilă.

În termeni fiscali, acest fapt implică următoarele:

- I. Asigurarea unui mediu fiscal favorabil investițiilor din afara statului și comerțului internațional în țările în curs de dezvoltare.
- II. La nivel internațional, cooperarea între statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, în scopul asigurării că fondurile colectate de pe urma politicii fiscale sunt utilizate constructiv și nu arbitrar.

III. Susținerea statelor în curs de dezvoltare în procesul de elaborare a unei politici fiscale corecte și eficiente, precum și a unui mecanism de colectare a impozitelor ce ar permite guvernelor acestor țări să investească ulterior în măsuri eficiente și durabile de dezvoltare a mediului, economiei și societății.

IV. Implicarea societății civile în încurajarea contribuabililor să acționeze responsabil și să achite impozitele printr-o politică fiscală transparentă.

Rolul taxării în dezvoltarea durabilă asigură multe aspecte. Cele mai importante țin de utilizarea taxării în procesul de încurajare sau descurajare a unui anumit comportament din partea contribuabililor ce ar putea afecta, pozitiv sau negativ, dezvoltarea durabilă economică, ecologică și socială. Totuși, există un aspect mult mai profund, deși rareori discutat, al acestei probleme. Taxarea este esențială dezvoltării durabile prin faptul că asigură guvernul cu destule resurse financiare necesare implementării politicilor de dezvoltare durabilă. Obiectivele ce țin de îmbunătățirea infrastructurii, educației, sănătății, protecției mediului nu pot fi atinse fără investițiile de rigoare. Atât statele în curs de dezvoltare, cât și cele deja dezvoltate, investitorii și organizațiile internaționale au o răspundere solidară pentru promovarea unui sistem de taxare eficient, de pe urma căruia fiecare stat va beneficia de propria dezvoltare economică.

Implicarea Guvernului și a societății civile în dezvoltarea durabilă în Republica Moldova. Republica Moldova, deși este un stat în curs de dezvoltare, încearcă să țină totuși pasul cu marile puteri ale lumii în ceea ce privește dezvoltarea durabilă. Astfel, reprezentanții statului au participat activ la Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă „Rio+20” din 20-22 iunie 2012. Această participare a fost precedată de o intensă pregătire și colaborare între Guvernul Republicii Moldova și societatea civilă din țară.

Astfel, începând cu anul 2011, a fost lansat procesul național de pregătire pentru Conferința Rio+20. De menționat că toate pregătirile au fost organizate de Guvernul Republicii Moldova în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), cu participarea reprezentanților multor altor asociații obștești implicate în dezvoltarea durabilă. Unul din obiectivele pregătirii reprezentanților Republicii Moldova la conferință era elaborarea și perfecționarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”, Programului de Asistență al ONU pentru anii 2013-2017 și Strategiei Naționale de Mediu pentru 2012-2022, ce urmau a fi aprobate în ajunul Conferinței ONU din iunie 2012 [3].

Obiectivele principale ale dezvoltării durabile în Moldova constau în promovarea de acțiuni practice de realizare a prevederilor principiilor dezvoltării durabile, dezvoltării economice verzi, adaptării la schimbările climatice având ca țintă și reducerea sărăciei la nivel global, național și local. Acest ultim obiectiv – eradicarea sărăciei – ar fi, în viziunea noastră, unul din obiectivele fundamentale ale Republicii Moldova, având în vedere realitatea cotidiană. În pofida faptului că Moldova nu se mai regăsește nici măcar în topul celor 25 cele mai sărace state ale lumii, populația țării o duce foarte greu, aceasta fiind divizată în pătură bogată și săracă, pătura de mijloc fiind foarte redusă la număr.

Statul nu are puterea financiară necesară pentru implementarea proiectelor ce ar ajuta populația în depășirea crizei, astfel proiectele sunt finanțate de donatorii din afară, guverne și ONG-uri străine. În schimb, Guvernul Republicii Moldova se obligă să elaboreze o politică eficientă de mediu și un cadru de implementare adecvat, armonizat la cerințele UE, care reies din proiectul Acordului de Asociere și din acordurile internaționale în domeniu, ceea ce va conduce la îmbunătățirea calității mediului, la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în domeniul dat și, totodată, va facilita dezvoltarea ramurilor tradiționale ale economiei naționale și a infrastructurii necesare.

Partenerii Guvernului Republicii Moldova din afara hotarelor se implică activ în implementarea acestei strategii pe plan intern. Printre aceștia putem menționa: Agențiile Națiunilor Unite, Banca Mondială, Agenția Suedeză Internațională pentru Dezvoltare, Departamentul de Stat pentru Dezvoltare Internațională din Marea Britanie, Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană. Astfel, partenerii Guvernului Republicii Moldova fac parte atât din clasa non-guvernamentală, cât și din cea statală.

În acest articol am accentuat importanța rolului fiecărui participant în implementarea obiectivelor dezvoltării durabile, dar mai ales productivitatea unei colaborări între aceștia. Obiectivele dezvoltării durabile se reduc la om luat ca persoană aparte, pentru susținerea acestuia în prezent și viitor. Guvernul este cel ce dispune de pârghiile necesare pentru ajutorul populației în totalitate și a fiecărui cetățean în parte, iar ONG-urile sunt cele mai aproape de popor, cunoscându-i problemele din interior.

Bibliografie:

1. STRANGE, T., BAYLEY, A. *Sustainable development – Linking economy, society, environment*. OECD Insights. 2008. 142 p. ISBN: 9789264047785
2. Regulatory Policy and the Road to Sustainable Growth. OECD. 2011. [Accesat 27.08.2013] Disponibil: <http://www.oecd.org/regreform/policyconference/46270065.pdf>
3. AFANASIEV, V., BAJURA, F., CAPCELEA, A. etc. *National Strategy for Sustainable Development*, UNDP. [Accesat 10.08.2013] Disponibil: <http://www.undp.md/publications>
4. LUFF, D. *An overview of international law of sustainable development and a confrontation between WTO rules and sustainable development*. Edition Bruylant, Bruxelles. [Accesat 12.10.2013] Disponibil: <http://rbdi.bruylant.be/public/modele/rbdi/content/files/>
5. *Rio Declaration on Environment and Development*, 1992 [Accesat 10.08.2013] Disponibil: http://www.unesco.org/education/nfsunesco/pdf/RIO_E.PDF.
6. *United Nations framework convention on Climate Change*. [Accesat 10.10.2013] Disponibil: <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>

Prezentat la 17.10.2013